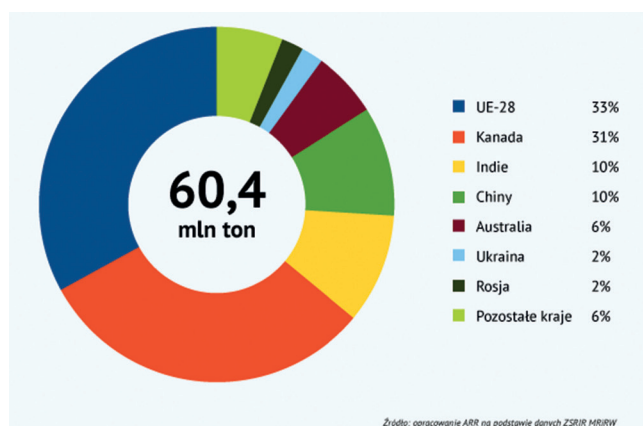

Rynek rzepaku - spodziewana dobra koniunktura

Wzrasta zainteresowanie uprawą rzepaku. W świetle prognoz, w 2017 roku produkcja rzepaku w UE-28, która jest największym jego producentem na świecie, może wynieść 21,5 mln ton wobec 20,1 mln ton w 2015 roku. Powierzchnia uprawy rzepaku w UE-28, w sezonie 2017/18, ma wynieść 6,6 mln ha i ma być o 0,1 mln ha większa od areалу uprawy w bieżącym sezonie - wynika z ostatnich prognoz Strategie Grains.

Prognozy zakładają duże wzrosty produkcji rzepaku w większości krajów należących do czołowych unijnych producentów: w Niemczech o 15% - do poziomu 5,32 mln ton, w Polsce o 23% - do 2,68 mln ton oraz Wielkiej Brytanii o 5% - do 1,87 mln ton. Geograficzną strukturę światowej produkcji rzepaku w sezonie 2016/17 przedstawia poniższy wykres.

Geograficzna struktura światowej produkcji rzepaku w sezonie 2016/2017

Sezon 2016/17 jest czwartym z rzędu, w którym zmalały światowe zbiory rzepaku. Wyniosły one 60,4 mln ton i były o 1,6% mniejsze niż w sezonie poprzednim, a o 5,8% mniejsze niż przed dwoma sezonami. Zbiory zmniejszyły się w UE-28, Chinach, na Ukrainie i w Rosji, a wzrosły w Kanadzie, Indiach i w Australii. Globalny bilans rzepaku pogorszył się. Całkowite zużycie zmalało, ale przekroczyło produkcję i zapasy rzepaku na koniec sezonu obniżyły się. W sezonie 2017/18 prognozowany jest wzrost światowych zbiorów rzepaku o ok. 6%. Większe zbiory spodziewane są w UE-28, Kanadzie oraz w Indiach, a mniejsze w Chinach.

Rzepak jest jedyną rośliną oleistą uprawianą i przetwarzaną w Polsce na dużą skalę. Stanowi 95 - 97% w areale upraw roślin oleistych. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej rynek rzepaku stał się najszybciej rozwijającym się działem produkcji roślinnej. Udział rzepaku w krajo-

wej powierzchni zasiewów wzrósł ponad dwukrotnie: z poniżej 4% - średnio w ostatnich trzech latach przed akcesją, do ok. 9% w latach 2013-2015. Ponad dwukrotnie wzrosła liczba gospodarstw rolnych uprawiających rzepak - z ok. 43 tys. w 2002 r. do ponad 100 tys. w 2015 roku. W latach 2015-2016 zbiory rzepaku w Polsce malały z powodu niekorzystnych warunków pogodowych w czasie wegetacji, które przyczyniły się do spadku areálu uprawy i plonów. W 2016 roku powierzchnia uprawy rzepaku zmniejszyła się do 827 tys. ha - o 12,7%, w porównaniu z rokiem poprzednim i o 5,4%, w porównaniu ze średnią powierzchnią uprawy w ostatnim pięcioleciu (lata 2001-2015). Spadek powierzchni uprawy nastąpił w większości województw, z wyjątkiem województw południowej części kraju, w których miał miejsce wzrost (od 1,0 do 23,5%). Najbardziej zmalała powierzchnia uprawy w województwach: łódzkim (o 31,4%) i kujawsko-pomorskim (o 28,2%). Średnie plony rzepaku wyniosły 26,8 dt/ha i były o 5,3% niższe w porównaniu ze średnimi plonami uzyskiwanymi w ostatnim pięcioleciu. Spadek zbiorów nastąpił w większości województw.

Powierzchnię uprawy, plony i zbiory rzepaku przedstawia tabela 1.

Tabela 1.

Powierzchnia uprawy, plony i zbiory rzepaku

Lata	Powierzchnia uprawy w tys. ha	Plony w dt/ha	Zbiory w tys. ton
2010	946,1	23,6	2228,7
2011	830,1	22,4	1861,8
2012	720,3	25,9	1865,6
2013	920,7	29,1	2677,7
2014	951,1	34,4	3275,8
2015	947,1	28,5	2700,8
2016	826,9	26,8	2219,3
2017	880,0	30,6	2700,0

Źródło: opracowano na podstawie danych GUS

Powierzchnia uprawy, plony, zbiory rzepaku w woj. pomorskim

Wyszczególnienie	Lata							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Zmiany w % 2015/2016
Powierzchnia uprawy (tys. ha)	73,3	59,3	54,6	77,7	82,6	77,4	65,9	-14,9
Plony (dt/ha)	22,8	23,1	29,2	24,0	36,7	29,1	27,8	-4,5
Zbiory (tys. ton)	167,5	137,3	159,5	186,4	303,4	225,2	183,3	-18,6

Opracowano na podstawie danych GUS

W województwie pomorskim na przestrzeni lat 2010-2016 odnotowano spadek powierzchni uprawy o 7,4 tys. ha, przy jednoczesnym wzroście plonów z 22,8 do 27,8 dt/ha. Należy podkreślić, iż w latach 2008-2009 wynosiły one ponad 30 dt/ha. Zbiory w analizowanym okresie wzrosły natomiast o ponad 15 tys. ton. Powierzchnię uprawy, plony i zbiory rzepaku w woj. pomorskim przedstawia tabela 2.

W roku 2017 wyższe ubiegłoroczne ceny skupu rzepaku, bardzo korzystna relacja cen rzepaku względem pszenicy oraz brak trudności ze zbytem, w związku z utrzymującym się wysokim popytem na olej rzepakowy ze strony krajowego i europejskiego sektora biopaliw, to główne czynniki, które zdecydowały o podjęciu przez producentów rolnych decyzji o wzroście zasiewów rzepaku ozimego pod tegoroczne zbiory.

Na ogół korzystne warunki agrometeorologiczne w okresie zasiewów sprawiły, że w większości województw odbyły się one w optymalnych warunkach agrotechnicznych. Rozpoczęto je na początku drugiej dekady sierpnia, a zakończono pod koniec pierwszej dekady września. Według GUS, w optymalnych terminach agrotechnicznych zasiano 78% powierzchni, wobec 62% w 2015 roku.

Warunki atmosferyczne na ogół sprzyjały wzrostowi i rozwojowi roślin rzepaku. Opady we wrześniu

i października zdecydowanie poprawiły uwilgotnienie gleby i stan plantacji rzepaku. Utrzymująca się w listopadzie wysoka, jak na tę porę roku, temperatura powietrza podtrzymywała vegetację i stwarzała dobre warunki do wzrostu i rozwoju roślin. Niewielkie straty mrozowe na plantacjach rzepaku wystąpiły głównie w styczniu, ponieważ przy na ogół niewielkiej pokrywie śnieżnej odnotowano miejscami spadki temperatury powietrza do -25°C . Wzrost temperatury powietrza powyżej 5°C nastąpił w połowie marca. W tym okresie zaobserwowano ruszenie vegetacji. W tym też okresie przystąpiono do siewu rzepaku jarego.

W kwietniu warunki pogodowe nie sprzyjały vegetacji roślin rzepaku, ze względu na znaczne spadki temperatury powietrza. W maju warunki pogodowe uległy poprawie. To wszystko, jak również niezbyt sprzyjające warunki pogodowe podczas zbiorów powoduje, że w roku bieżącym należy oczekiwać plonów na poziomie roku minionego.

Mimo tego, według IERiGŻ-PIB, przy spodziewanych plonach przekraczających 3 t/ha, tegoroczne zbiory zwiększą się do ok. 2700 tys. ton, tj. o ok. jedną piątą w porównaniu z ubiegłorocznymi zbiorami.

**Na podstawie materiałów IERiGŻ-PIB i GUS
opracował Tadeusz Plichta**

